

*«Նո ր ժ ամ ան ակ ի
կ ր թ ու թ յ ու ն» Հ Կ*

*ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ*

*ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ*

*Հետազոտության թեման՝ Խաղային տեխնոլոգիաների
կիրառումը անգլերենի դասավանդման գործընթացում*

Առարկան՝ անգլերեն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լուսինե Ջանիկյան

*Ուսումնական հաստատություն՝ Կ.Ջարյանի անվան համար 117
հիմնական դպրոց*

Երևան 2022

Բովանդակություն

1. Մերածություն	3
2. Գլուխ 1. Դերային խաղերը 1-4 դասարաններում.....	5
3. Գլուխ 2. Դերային խաղերի առավելությունները.....	6
4 Գլուխ 3. Դասասենյակում դերախաղի կիրառումը.....	8
5. Գլուխ 4. Դերախաղի կազմակերպումը	11
6. Գլուխ 5. Դերախաղերի գործառնությունները.....	13
7. Գլուխ 6. Դերախաղի կառուցվածքը	14
8. Գլուխ 7. Դերախաղի ուսուցման հնարավորությունները.....	15
9. Գլուխ 8. Դերախաղի պահանջները.....	16
10. Գլուխ 9. Երաժշտությունը օտ.լեզվի ուսուց. դասին.....	17
11. Գլուխ 10. Դասական երաժշտ.օտ.լեզվի ուս.դասին.....	18
12. Գլուխ 11. Եզրակացություն	20
13. Գլուխ 12. Գրականություն.....	22

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

<<Երեկսան, որը չի խաղում, երեկսա չէ, իսկ մեծահասակը,

որը չի խաղում, կորցրել է այն երեկսային,

որն ապրում էր իր մեջ>>:

Պաբլո Ներուդա

Ելնելով իրենց տարիքային հոգեֆիզիոլոգիական առանձնահատկություններից՝
աշակերտները միշտ հետաքրքրված են խաղերով կամ խաղային իրադրություններով, քանի
որ վերջիններս ուսուցումը դարձնում են ավելի հետաքրքրաշարժ և
ստեղծագործական: Ուսուցման գործընթացն առավել արդյունավետ կազմակերպելու
համար առանձնակի նշանակություն ունի ուսուցման նպատակին ծառայող ճիշտ մեթոդի
կամ մեթոդական հնարի ընտրությունը: Օտար լեզուների ուսուցման հիմնական նպատակը
հաղորդակցական հմտությունների ձևավորումն է: Օտար լեզուների ուսուցման
ընթացքում հաղորդակցական հմտություններ ձևավորելու և օտար լեզուների գործնական
կիրառման համար աներկբայելի նշանակություն ունեն հատկապես դերային խաղերը և
բառախաղերը: << Ասա ինձ և ես կմոռանամ, ցույց տուր ինձ, և ես կհիշեմ, մասնակից
դարձրու, և ես կսովորեմ: >> չինական այս ասացվածքը լավագույնս է արտացոլում
կրթության արդյունավետ իրականացման հիմնական հաղթաթուղթը: Իսկ դերային
խաղերում և բառախաղերում աշակերտի մասնակցությունն առավելագույնն է: Այն, որ
ժամանակակից մարդու համար անհնար է առանց օտար լեզուների իմացության, ակնհայտ
է բոլորի համար: Եթե մինչ այժմ մեթոդաբանությունը կենտրոնացած էր հիմնականում
դպրոցականների վրա, ապա այժմ ծնողները ձգտում են հնարավորինս շուտ սկսել
երեխաներին օտար լեզու սովորեցնել: Խաղը, ինչպես գիտեք, այս տարիքում երեխայի
գործունեության առաջատար ձևն է: Գաղտնիք չէ, որ շատ ականավոր մանկավարժներ
ուշադրություն են դարձրել ուսուցման գործընթացում խաղերի կիրառման
արդյունավետությանը: Խաղի մեջ մարդու, մասնավորապես երեխայի կարողությունները
դրսևորվում են լիարժեք: Ուսուցիչը ղեկավարում է միայն ուսումնական
գործունեությունը: Անհերքելի է այն փաստը, որ դրական մթնոլորտը աշակերտների
առաջադիմության գրավականներից մեկն է: Երաժշտությունը առաջացնում է որոշակի
էմոցիոնալ ֆոն, դրական հույզեր և ոգևորություն, բարձրացնում է
տրամադրությունը: Սովորողներից շատերը պնդում են, որ նրանք երաժշտություն են լսում
դաս սովորելու ընթացքում, քանի որ այն օգնում է նրանց հեշտ յուրացնել նյութը: Օտար
լեզվով երգեր լսելը նույնպես նպաստում է լեզվի յուրացմանը: Երաժշտությունը հաճախ

կարելի է ինտեգրել օտար լեզվի ուսուցման գործընթացում:

Հաշվի առնելով կրթական համակարգի նոր միտումները՝ հնարավորություն են տալիս ուսուցիչներին նորամուծություններ անել և իրականացնել իրենց սեփական գաղափարը և լուծումները: Անսահմանափակ հնարավորություններ կան թե՛ ուսուցչի, թե՛ սովորողների ստեղծագործական ներուժն իրականացնելու համար:

Սույն աշխատանքի նպատակն է՝

1. Բացահայտել հիմնական հնարավոր ուղղությունները օտար լեզվի բառապաշարի ուսուցման կազմակերպման գործընթացում:

2. Կազմակերպել տարբեր խաղեր դպրոցական տարիքի երեխաների շրջանում:

3. Որոշել կրտսեր աշակերտների հնարավորությունները օտար լեզու սովորելու ոլորտում:

4. Բացահայտել օտար լեզվի բառապաշարի ուսուցման հիմնական մեթոդները:

5. Սահմանել հայեցակարգը, նկարագրել դրա տեսակները. որոշել

խաղի դերը անգլերենի դասաժամերին:

Խնդիրներն են՝

1. Բացահայտել տարրական դպրոցական տարիքի երեխաներին:

2. Օտար լեզվի ուսուցման հիմնական խնդիրները:

3. Բացահայտել առարկայի մարտահրավերներն ու դժվարությունները:

4. Գնահատել ներկայիս իրավիճակն ու առաջարկել քայլեր ոլորտի բարելավման համար՝ մասնավորապես օտար լեզվի դասերին:

Աշխատանքը բաղկացած է տեսական և գործնական մասերից: Տեսական մասում որոշվում են դպրոցականների հնարավորությունները օտար լեզվի ուսուցման ոլորտում, բացահայտվում են դպրոցականներին օտար լեզու սովորեցնելու հիմնական նպատակներն ու խնդիրները: Այս աշխատանքի գործնական մասում դիտարկվում են դպրոցականներին և կրտսեր դպրոցականներին օտար լեզու սովորեցնելու հիմնական մեթոդները, տրված են օրինակելի խաղային վարժություններ դպրոցականներին, նախադպրոցականներին և կրտսեր դպրոցականներին անգլերեն բառապաշարի ուսուցման գործում:

Գլուխ 1

Դերային խաղերը 1-4-րդ դասարաններում

Չորրորդ դասարանցիների տարիքային շրջանը, որն անմիջապես նախորդում է պատանեկությանը, բնութագրվում է նրանով, որ դպրոցականները մեծ հետաքրքրություն ունեն կրթական և աշխատանքային գործունեության մեջ միջանձնային հաղորդակցության նկատմամբ: Այս պայմաններում մեծանում է առօրյա բովանդակությամբ սյուժետային դերային խաղերի կարևորությունը՝ արտացոլելով ուսանողի կյանքի տարբեր կողմերը (ուսում, աշխատանք, ժամանց):

Ի լրումն խաղային հաղորդակցության ձևերի, որոնք համապատասխանում են ուսանողների տարիքային որոշակի հատկանիշներին և որոշակի տարիքային փուլում նրանց առաջատար գործունեությանը, երիտասարդ, միջին և մեծ տարիքի դպրոցականների հետ օտար լեզուների դասերին կազմակերպվել են ամենօրյա բովանդակության դերային խաղեր, որոնք նախագծվել են ձևավորել խոսքի էթիկետի նորմեր, վարքագծի մշակույթի դաստիարակություն: Դպրոցականները սովորում են պատշաճ կերպով ողջունել միմյանց և մեծերին, դիմել գրուցակցին, երախտագիտություն հայտնել, ներողություն խնդրել և այլն:

1-4-րդ դասարաններում դերային խաղերի կիրառման նպատակահարմարությունը պայմանավորված է նրանով, որ երեխաները նախընտրում են ուսումնական աշխատանքի խմբակային ձևը: Նրանց համար համատեղ գործունեությունն ու շփումը ձեռք են բերում անձնական նշանակություն, նրանք ձգտում են տիրապետել հաղորդակցության նոր ձևերին և մեթոդներին, ճանաչել այլ մարդկանց հաղորդակցության մեջ, կազմակերպել հարաբերություններ հասակակիցների և մեծահասակների հետ:

Սյուժեների ամբողջ բազմազանությամբ խաղերը թաքցնում են ըստ էության նույն բովանդակությունը՝ մարդկային գործունեությունը և մարդկանց հարաբերությունները հասարակության մեջ:

Երեխաների դերախաղի էական հոգեբանական հատկանիշը նրա ոչ օգտակար բնույթն է, որն էլ որոշում է հենց խաղային գործընթացի գրավչությունը: Դրան մանակցելը ուղեկցվում է բազմազան ու ուժեղ հույզերով կապված սեփական ուժերի ստուգման, ինքնահաստատման հետ:

Դերային խաղերի գործառույթներն ու առավելությունները

Դերային խաղը հիմնված է միջանձնային հարաբերությունների վրա, որոնք իրականացվում են հաղորդակցության գործընթացում: Որպես միջանձնային հաղորդակցության մոդել՝ դերախաղն առաջացնում է հաղորդակցության անհրաժեշտություն, խթանում է օտար լեզվով հաղորդակցությանը մասնակցելու հետաքրքրությունը և այս առումով կատարում է մոտիվացիոն և խրախուսական գործառույթ:

Դերային խաղը կարող է վերագրվել կրթական խաղերին, քանի որ այն մեծապես որոշում է լեզվական գործիքների ընտրությունը, նպաստում է խոսքը հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը և թույլ է տալիս մոդելավորել ուսանողների հաղորդակցությունը տարբեր խոսքային իրավիճակներում: Այլ կերպ ասած՝ դերային խաղը միջանձնային միջավայրում DR-ի հմտություններն ու կարողությունները յուրացնելու վարժություն է: Այս առումով դերախաղն ապահովում է դաստիարակչական գործառույթ:

Դերային խաղերը դաստիարակում են գիտակցված կարգապահություն, աշխատասիրություն, փոխօգնություն, դեռահասի ակտիվություն, տարբեր գործունեությանը զբաղվելու պատրաստակամություն, անկախություն, սեփական տեսակետը պաշտպանելու կարողություն, նախաձեռնություն ցուցաբերելու, որոշակի պայմաններում լավագույն լուծումը գտնելու կարողություն, այսինքն կարելի է խոսել դերային խաղի դաստիարակչական ֆունկցիայի մասին:

Դեռահասը ձևավորում է դպրոցականների կարողությունը՝ խաղալու այլ անձի դերը, իրեն տեսնելու հաղորդակցման գործընկերոջ դիրքից: Այն կենտրոնացնում է ուսանողներին սեփական խոսքը վարքագծի և գրուցակցի վարքագծի պլանավորման վրա, զարգացնում է իրենց գործողությունները վերահսկելու, ուրիշների գործողություններին օբյեկտիվ գնահատական տալու ունակությունը: Հետևաբար, դերային խաղը AR ուսուցման գործընթացում կատարում է կենդանորոշիչ գործառույթ: Դեռահասները ձգտում են հաղորդակցության, հասուն տարիքի, իսկ դերախաղը նրանց հնարավորություն է տալիս դուրս գալ իրենց գործունեության համատեքստից և ընդլայնել այն: Ապահովելով դեռահասների ցանկությունների կատարումը՝ դերախաղը դառնով իսկ իրականացնում է փոխհատուցման գործառույթ:

Դերային խաղը կարող է վերագրվել կրթական խաղերին, քանի որ այն մեծապես որոշում է լեզվական գործիքների ընտրությունը, նպաստում է խոսքի հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը և թույլ է տալիս մոդելավորել ուսանողների հաղորդակցությունը տարբեր խոսքային իրավիճակներում: Այլ կերպ ասած, դերային խաղը միջանձնային միջավայրում DR-ի հմտություններն ու կարողությունները յուրացնելու վարժություն է: Այս առումով դերախաղն ապահովում է դաստիարակչական գործառույթ: Դերային խաղերում դաստիարակվում են գիտակցված

կարգապահություն, աշխատասիրություն, փոխօգնություն, դեմահասի, ակտիվություն, տարբեր գործունեությանը զբաղվելու պատրաստակամություն, անկախություն, սեփական տեսակետը պաշտպանելու կարողություն, նախաձեռնություն ցուցաբերելու և որոշակի պայմաններում լավագույն լուծումը գտնելու կարողություն:

Դերային խաղը նախադպրոցական տարիքի երեխաների գործունեության առաջատար տեսակն է: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ պայմանականորեն դինամիկ դիրքի ձևավորումը՝ դերային վարքագծի անալոզը, հանգեցնում է ինտելեկտուալ գործողությունների շատ ավելի հեշտ և ավելի վաղ առաջացման հնարավորությանը, որոնք ինքնաբերական ձևավորման պայմաններում շատ ավելի ուշ են հայտնվում: Դերային խաղը էական նշանակություն ունի նախադպրոցական տարիքի երեխաների ինտելեկտուալ զարգացման ողջ ընթացքի համար: Խաղն իր ընդլայնման ձևով պարունակում է կենտրոնացման անհրաժեշտություն, որը ձեռք է բերվում համեմատաբար հեշտությամբ, քանի որ այն չի ներառում ինտելեկտուալ մեխանիզմներ, այլ ներառում է հուզիչ պահեր: Խաղը կարևոր է գործողությունների և վարքագծի կամավոր ձևերի զարգացման համար՝ պայմանավորված երեխայի սռանձնած դերում պարունակող գործողության օրինակին կողմնորոշվելու համար, այսինքն, գաղտնի վերահսկողություն, նման հսկողությունն իրականացվում է երկու ձևով. նախ՝ մեկը մյուսի հետևից խաղացողների կողմից արտաքին հսկողության և երկրորդ՝ արտաքուստ թույլ արտահայտված ինքնատիրապետման ձևով

Դասասնյակում դերախաղի կիրառումը

Ձարգացման մեջ դերակատարման գործառնությունը հասկանալու համար առաջնային նշանակություն ունի կարիքների ոլորտի զարգացման, խաղի մեջ ձևավորված նոր կարիքների առաջացման համար դրա նշանակության պարզաբանումը: Նույն խաղը կարելի է կիրառել դասի տարբեր փուլերում: Այնուամենայնիվ, ամեն ինչ կախված է ուսուցչի աշխատանքի կոնկրետ պայմաններից: Պետք է միայն հիշել, որ խաղերի ողջ գրավչության և արդյունավետության համար պետք է պահպանել չափի զգացում, հակառակ դեպքում դրանք կհոգնեցնեն ուսանողներին և կկորցնեն հուզական ազդեցության թարմությունը: Խաղերի մեծ մասը կապված չէ որևէ կոնկրետ թեմայի հետ, ուստի, բնականաբար, դրանք պարունակում են սովորողներին անձանոթ բառապաշարի որոշակի տոկոս: Խորհուրդ է տրվում այն մուտքագրել խաղի պայմանները բացատրելու գործընթացում: Բառապաշարի ներդրման մեթոդները կարող են տարբեր լինել: Դասն ցից մեկը տեսողական տեսանկյունից լիարժեք է, որը ներառում է ոչ միայն նկարի կամ առարկայի տեսանկյունը, այլ նաև շարժումները, ժեստերը, դեմքի արտահայտությունները և այլն: Եվ վերջապես, որոշ դեպքերում դուք կարող եք օգտագործել մեկ փոխանցում: Ամեն դեպքում, անձանոթ բառ բացատրելու համար հատկացված ժամանակը անպայման կվճարի, քանի որ խաղը սկսելուց հետո ուսուցիչը արև բազմիցս կօգտագործի, և այն նոր բառապաշարը, որը ներխանները կսովորեն խաղի ընթացքում, կակտիվանա: Ծանոթանալով այս կամ այն խաղի հետ, ուսուցիչը պետք է լավ հասկանա նրա շարժվող գարունը: Եթե նախատեսվում է թատերական ակցիա, ապա պետք է հոգ տանի տարագի և ռեկվիզիտի մանրամասների մասին, դրանք խաղն ավելի ամբողջական և համոզիչ կդարձնեն: Եթե սա խաղային վարժություն է, ապա ամեն ինչ կախված է ուսուցչի հուզականությունից: Խաղերի մեծ մասը կառուցված է մրցակցության շուրջ: Դասի խաղերի տեղը և խաղային հատկացված ժամանակը կախված են մի շարք գործոններից. սովորողների պատրաստվածությունից, ուսումնասիրվող նյութից, դասի կոնկրետ նպատակներից ու պայմաններից և այլն: Այսպիսով, ամենք, եթե խաղն օգտագործվում է որպես ուսումնական վարժություն նախնական համախմբման ժամանակ, ապա այն կարող է տևել դասի 20-25 րոպե: Նետագայում, նույն խաղը կարելի է խաղալ 3-5 րոպե և ծառայել որպես արդեն իսկ լուսաբանված նյութի յուրօրինակ կրկնություն, ինչպես նաև հանգստություն դասի ժամանակ: Մի շարք քերականական խաղեր, օրինակ, կարող են արդյունավետ լինել նոր նյութի ներդրման համար: Խաղի կիրառման հաջողությունը կախված է առաջին հերթին անհրաժեշտ բանավոր հաղորդակցության մթնոլորտից, որը ուսուցիչը ստեղծում է դասարանում: Կարևոր է, որ ուսանողները վարժվեն նման շփմանը, տարվեն և դառնան ուսուցչի հետ նույն գործընթացի

մասնակից: Ի հարկե օտար լեզվի դասը միայն խաղ չէ: Ուսուցչի և սովորողների միջև վստահությունն ու շփման հեշտությունը, որն առաջացել է ընդհանուր խաղային մթնոլորտի և հենց խաղերի շնորհիվ երեխաներին տրամադրում է լուրջ խոսակցությունների, ցանկացած իրական իրավիճակի քննարկմանը: Խաղը նպաստում է ուսանողների ճանաչողական գործունեության զարգացմանը օտար լեզվի ուսումնասիրության մեջ: Այն կրում է զգալի բարոյական սկզբունք, քանի որ օտար լեզվի յուրացումը դարձնում է ուրախ, ստեղծագործ և հավաքական:

Որո՞նք են դասասենյակում դերային խաղի կիրառման առավելությունները.

1. Դասարանում դերային խաղի միջոցով մի շարք ա. փորձի ձևերը.

բ. կարող են օգտագործվել տարբեր գործառույթներ, կառուցվածքներ, մեծ քանակությամբ բառապաշարային նյութ.

Դերային խաղը կարող է գերազանցել ցանկացած գույգ կամ խմբային գործունեություն, սովորեցնելով սովորողներին խոսել ցանկացած իրավիճակում, ցանկացած թեմայով:

2. Դերային խաղը սովորողներին դնում է այնպիսի իրավիճակների մեջ, երբ նրանցից պահանջվում է օգտագործել և զարգացնել լեզվի այն ձևերը, որոնք անհրաժեշտ են որպես քսանյութ սոցիալական հարաբերությունների գործում, որոնք այնքան հաճախ անտեսվում են ուսուցիչների կողմից:

3. Որոշ մարդիկ հաճախ սովորում են անգլերեն, որպեսզի պատրաստվեն կյանքում որոշակի դերի (արտերկրում աշխատանք, ճանապարհորդություն): Նրանք մեծապես կշահեն լեզվական նյութից, որն իրենց անհրաժեշտ կլինի ճամփորդության ընթացքում և շատ կարևոր է, որ առաջին անգամ կարողանան իրենց ուժերը փորձել դասարանի ընկերական միջավայրում: Նրանց համար դերախաղը դառնում է շատ կարևոր զգեստ իրական կյանքում:

4. Դերային խաղը ամաչկոտ, անվստահ սովորողներին տալիս է “դիմակ”, որի հետևում թաքնվելու են: Սովորողները մեծ դժվարություններ են ունենում, երբ դասավանդման ընթացքում հիմնական շեշտը դրվում է սովորողների անհատականության, նրանց անմիջական փորձի վրա: Իսկ դերային խաղում նման սովորողները սովորաբար ազատվում են, քանի որ նրանց անհատականությունը չի տուժում, նրանք կարիք չունեն բացահայտելու իրենց:

5. Դերային խաղ օգտագործելու առավելությունն այն է, որ այն հաճելի է նրանց համար, ովքեր խաղում են այն: Երբ սովորողները սկսում են հասկանալ, թե կոնկրետ ինչ է

պահանջվում նրանից, նրանք ուրախ են ազատություն տալ իրենց նրկակայությանը: Եվ քանի որ նրանց դուր է գալիս այս

գործունեությունը, ուսումնական նյութը շատ ավելի արդյունավետ է յուրացվում:

6. Դերախաղն ունի տեխնոլոգիաների մի ամբողջ գամմա, որը զարգացնում է ուսանողների լեզվական սահունությունը:

Գլուխ 4

Դերախաղի կազմակերպում

Հիմնական կետերը, որոնց պետք է ուշադրություն դարձնել դերային խաղ կազմակերպելիս. Դերային խաղերը միշտ պետք է սկսել գույզերով, և ոչ թե խմբային աշխատանքով: Շատ ավելի հեշտ է գրույց կազմակերպել մի մարդու հետ, ով քո մոտ է, չխախտելով ծրագիրը: Սկզբնական փուլերում պետք է կազմակերպվեն կարճ գործողություններ, դրանով աստիճանաբար ընտելացնել աշակերտներին խաղին: Խաղը պետք է նախատեսված լինի ամենատարբեր աշակերտների համար: Նախքան խաղը սկսելը աշակերտները պետք է իրավիճակը հասկանան և տիրապետեն նրան, ինչ գրված է դերային քարտում: Անհրաժեշտ է լինել շատ նրբանկատ, չպետք է տխրել, երբ մեկ-երկու գույզ չմասնակցի գործողությանը: Կանոնավոր դասերի դասավանդման ժամանակ է նրանք նոյնպես հնարավոր է անտարբեր են եղել, մտածելով ինչ որ բանի մասին և ուսուցիչը, գուցե, դա չի էլ նկատել: Չպետք է օգտագործել չափազանց դժվար և զգացմունքային մեծ ծանրաբեռնվածություն պահանջող խաղեր, քանի դեռ աշակերտները չեն վարժվել այս տեսակի գործունեությանը: Եթե սա ի նկատի չունենանք, աշակերտները կարող են անցնել մայրենի լեզվին: Կարելի է հանդորժող լինել մայրենի լեզվով փոքր ներխուժումների նկատմամբ, եթե դա օգնում է առաջ մղել խաղը: Եթե աշակերտներն, այնուամենայնիվ, անցնում են մայրենի լեզվին, ապա անհրաժեշտ է առաջադրանքները դարձնել ավելի ընդարձակ, սկսելով գույզերով աշխատանքից և տեղեկատվակավ հեշտ դերային խաղից: Եթե դա էլ չի աշխարհում, անհրաժեշտ է նախնական նախապատրաստություն աշակերտներին թույլացնելու համար: Օրինակ կարելի է տալ հաղորդակցման վարժություններ: Հաշվի պետք է առնել հետագա գործողությունները այն խմբերի հետ, որոնք շուտ են ավարտում: Սահմանել ճիշտ ժամկետ և աշխատել յուրաքանչյուր փուլ համապատասխանեցնել դրան: Զարտում դերը պետք է կարճ լինի: Եթե լեզվական որոշ կառույցներ էօգտագործվելու, ապա աշակերտները քաջ ծանոթ պիտի լինեն դրանց: Դերային քարտը կարդալուց հետո, աշակերտը պետք է այն վերադարձնի ուսուցչին կամ շրջի, միայն անհրաժեշտության դեպքում օգտվի: Անհրաժեշտ է տեղեկատվություն տրամադրել գործընկերների սոցիալական հարաբերությունների մասին: Դերի նկարագրությունը տրված է դերաքարտում, մինչդեռ տեղեկատվությունը կարելի է մանրամասն ներկայացնել տվյալ անձի մասին (բարի, ազնիվ, ծույլ և այլն), նրա կյանքի, սովորությունների, հոբբիների և այլնի մասին: Սակայն տեղեկատվությունը պետք է չափազանց մանրամասն ներկայացնել, քանի որ այս դեպքում խաղի մասնակիցը զրկվում է

ստեղծագործական ունակություններ դրսևորելու հնարավորությունից: Իսկ նկարագրությունը կարող է կարճլինել, որպեսզի աշակերտը կարողանա պատկերացնել այն կերպարը, որի դերը նա պետք է խաղա: Աշակերտներին պետք է ժամանակ տրվի դերի մեջ մտնելու համար: Խաղի յուրաքանչյուր մասնակից հաղորդակցման իրավիճակից ելնելով կատարում է խոսքային գործողություններ, սակայն նրանցից յուրաքանչյուրն ունի որոշակի գործողության ազատություն:

Գլուխ 5

Դերային խաղերի գործառնությունները

Օտար լեզվի բանավոր խոսքի ուսուցման համատեքստում դերային խաղը խոսքային գործունեություն է միաժամանակ խաղալ և սովորել: Աշակերտների տեսանկյունից դերային խաղը մի խաղային գործունեություն է, որտեղ նրանք հանդես են գալիս որոշակի դերերով: Խաղի կրթական բնույթը չի գիտակցվում դարձակաճանճանի կողմից: Ուսուցչի տեսանկյունից խաղը դիտարկվում է, որպես ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ձև: Ուսուցչի համար խաղի նպատակը աշակերտների խոսքի հմտությունների և կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումն է:

1. Դերախաղը հիմնված է միջանձնային հարաբերությունների վրա, որոնք իրականացվում են հաղորդակցության գործընթացում: Որպես միջանձնային հաղորդակցության մոդել, դերային խաղն առաջացնում է օտար լեզվով հաղորդակցվելու անհրաժեշտություն, և այս արումով, այն կատարում է մոտիվացիոն գործառնությո:
2. Դերային խաղը կարող է վերագրվել կրթական խաղերին, քանի որ այն մեծապես որոշում է լեզվական գործիքների ընտրությունը, նպաստում է խոսքի հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը և թույլ է տալիս մոդելավորել ուսանողների հաղորդակցությունը տարբեր խոսքային իրավիճակներում: Դերային խաղը միջանձնային հաղորդակցության համատեքստում երկխոսակա խոսքի (DR) հմտությունների և կարողությունների յուրացման վարժություն է: այս առումով դերախաղն ապահովում է ուսուցման գործառնությո:
3. Խաղն օգնում է համախմբել երեխաների թիվը, ամաչկոտներն ու երկչոտները ներգրավվում են ակտիվ աշխատանքի մեջ, և դա նպաստում է թիմում բոլորի ինքնահաստատմանը: Դերային շաղում գիտակցված կարգապահություն, քրտնազան աշխատանք, փոխօգնություն, դեռահասի ակտիվություն, տարբեր գործունեությամբ զբաղվելու պատրաստակամություն, անկախություն, սեփական տեսակետը պաշտպանելու կարողություն, նախաձեռնություն վերցնելու և գտնելու լավագույն լուծումը: Առաջ են քաշվում որոշակի պայմաններ: Այս դեպքում խաղն ապահովում է կրթական գործառնությո:

4. Դերախաղը ձևավորում է սովորողների այլ անձի դեր խաղալու, իրենց հաղորդակցման գործընկերոջ դիրքից տեսնելու կարողությունը: Այն կենտրոնացնում է աշակերտների սեփական խոսքի և գրուցակցի վարքագծերի պլանավորման վրա, զարգացնում է իրենց գործողությունները վերահսկելու, ուրիշների գործողությունների օբյեկտիվ գնահատական տալու ունակությունը: Հետևաբար, դերաշաղը կատարում է կողմնորոշիչ գործառույթ:

5. Դեռահասները ձգտում են շփման, հասուն տարիքի, իսկ դերախաղը նրանց հնարավորություն է տալիս դուրս գալ իրենց գործունեության համատեքստից և ընդլայնել այն: Ապահովելով ցանկությունների կատարումը, դերային խաղը դրանով իսկ իրականադցնում է փոխհատորցման գործառույթ:

Գլուխ 6

Դերային խաղի կառուցվածքը

Դերային խաղի կառուցվածքում ընդունված է առանձնացնել հետևյալ բաղադրիչները՝ դերեր, սկզբնական իրավիճակ, դերախաղային գործողություններ:

Առային բաղադրիչն է դերերը. Դերերը, որոնք ուսանողները կատարում են դասարանում, կարող են լինել սոցիալական և միջանձնային: Դերերի ընտրությունը պետք է իրականացվի այնպես, որ դարձակաճանձների մոտ ձևավորվի ակտիվ կյանքի դիրք, անհատի լավագույն մատկային որակները՝ կոլեկտիվի զգացում և փոխօգնություն:

Դերախաղի երկրորդ բաղադրիչն է նախնական իրավիճակը-գործում է որպես դրա կազմակերպման միջոց, իրավիճակ: Իրավիճակ ստեղծելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել ինչպես իրականության հանգամանքները, այնպես էլ հաղորդակցողների հարաբերությունները: Ուսումնական խոսքի իրավիճակը կառուցողական հիմք է դերային խաղերի համար: Հաղորդակցության մոդելավորումը, CRS-ը, որպես դերային խաղի ամենակարևոր բաղադրիչ, սովորողներին խրախուսում է հաղորդակցվել:

Դերախաղի երրորդ բաղադրիչն է դերային գործողությունները՝ սովորողները խաղալիս որոշակի դեր են կատարում: Խաղային գործողությունները կազմում են խաղի զարգացման ձևի հիմնական, հետագա անբաժանելի միավորը: Դրանք ներառում են բանավոր և ոչ խոսքային գործողություններ:

Գլուխ 7

Դերային խաղերի ուսուցման հնարավորությունները

Դերային խաղը մեծ կրթական ներուժ ունի:

1. Դերախաղը կարելի է համարել ամենաճիշտ կապի մոդելը .Ի վերջո, դա ենթադրում է իրականության իմիտացիա իր ամենաէական հատկանիշներով: Այդ պատճառով էլ հոգեբաններն առաջարկում են օտար լեզու դասավանդելիս սովորել

թատրոնից: Դերային խաղերում, ինչպես կյանքում, գործընկերների բանավոր և ոչ խոսքային վարքագիծը սերտորեն փոխկապակցված է:

1. Մոտիվացիոն խրախուսման պլան (RPG-ն)- Ուսուցիչը պետք է նկարագրի իրավիճակը այնպես, որ առաջանա շփման մթնոլորտ, որն էլ առաջացնում է մտքերն արտահայտելու կարիք:

2. Անձնական ներգրավվածության ուժեղացում- Աշակերտը իրավիճակի մեջ է մտնում դերի միջոցով, (ոչ թե՛ իր “ես”-ի): Մեծանում է հուզականությունը, որն էլ դրական է ազդում օտար լեզվի յուրացման վրա:

3. Ասոցիատիվ հիմք-լեզվական նյութը ասոցիատիվ թելերով պահվում է հիշողության մեջ, առաջանում է իրավիճակի հետ անմիջական կապեր հաստատելու զգացմունք և բարենպաստ պայմաններ է ստեղծվում անգիր սովորելու համար:

4. Համագործակցություն և գործընկերություններ- Խաղը դիտարկվում է որպես կազմակերպչական ձև, որը նպաստում է համախմբված թիմի ստեղծմանը: Սա ի նրա կրթական արժեքը:

5. Կրթական իմաստ-աշակերտները ծանոթանում են թատրոնի պարզ տեխնոլոգիային, մեծանում է այլ մարդկանց ըմբռնելու ունակությունը:

Դերային խաղը մեծ ներուժ ունի գործնական, կրթական և ուսումնական առումներով:

Գլուխ 8

Դերային խաղի պահանջները

1. Խաղը պետք է խթանի սովորելու մոտիվացիան, առաջացնի հետաքրքրություն և առաջադրանքը լավ կատարելու ցանկություն:
2. Բովանդակության ու ձևի առումով խաղը պետք է կազմակերպված լինի լավ և հստակ:
3. Ամբողջ խմբի կողմից խաղը պետք է ընդունված լինի:
4. Ստեղծել ստեղծագործական մթնոլորտ ,խաղի կազմակերպման համար: Խթանել աշակերտների մոտ նախաձեռնողականություն և ինքնավստահություն:
5. Խաղը կազմակերպել այնպես, որ աշակերտները կարողանան առավելագույն արդյունավետությամբ օգտագործել գործնական խոսքի նյութը ակտիվ խոսքային հաղորդակցության մեջ:
6. Ուսուցիչը պետք է հավատա դերային խաղի արդյունավետությանը լավ արդյունքների հասնելու համար:
7. Մեծ նշանակություն ունի երեխաների հետ կապ հաստատելու ուսուցչի կարողությունը: Դասարանում բարենպաստ, ընկերական մթնոլորտի ստեղծումը շատ կարևոր գործոն է: Խաղի ընթացքում ուսուցիչը երբեմն կարող է ինչ-որ դեր ստանձնել, բայց ոչ գլխավորը, որպեսզի խաղը չվերածվի ուղղորդված աշխատանքի ավանդական ձևի: Ցանկալի է, որ այս դերի սոցիալական կարգավիճակը օգներ նրան աննկատ կերպով ուղղորդել բանավոր հաղորդակցությունը խմբում:

Գլուխ 9

Երաժշտությունը օտար լեզվի ուսուցման դասին

Եթե լեզուն մարդկային հաղորդակցության, որոշակի հասարակության, մարդկանց խմբի մեջ մտքերի փոխանակման և փոխըմբռնման հիմնական միջոցն է, ապա երաժշտությունը վերագրային լեզու է, որը բոլորն են հասկանում անկախ ազգային, սեռական, տարիքային պատկանելությունից: «Երաժշտությունը հաղորդակցման հզոր միջոց է, որի օգնությամբ մարդիկ փոխանցում և կիսվում են հույզեր, իմաստներ, մտադրություններ և զգացմունքներ, չնայած այն տարբեր լեզուներին, որոնցով իրենք խոսում են:»

Մեծ է երաժշտության դերն ու ուժը ուսուցման մեջ: Երաժշտությունը կարող է ուսուցման գործընթացը դարձնել առավել հետաքրքիր և 21-րդ դարում գլոբալացման, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների սրընթաց զարգացման պայմաններում փոխվում են նաև դասավանդման մեթոդները, նյութի բովանդակությունը, ուսուցիչների և ուսանողների դերերն ու որոշ գործառնություններ:

Անհրաժեշտ է երբեմն համակցել երաժշտությունն ու օտար լեզուն: Անգլերեն լեզվի դասավանդման ժամանակ կարող են մի քանի նպատակներ հետապնդել.

1. Դրանք նպաստում են աշակերտների ունկրնդրման հմտության զարգացմանը, ճիշտ առօգնությանը, հետևաբար բարելավում են նրանց բանավոր խոսքը:

2. Կարող են օգտակար գործիք հանդիսանալ նոր

բառապաշարի, արտահայտությունների, քերականական կառույցների փերքերման համար:

Ըստ Մրֆիի, երբեմն ավելի հեշտ է օտար լեզվով երգել, քան խոսել: Այնուամենայնիվ, նա կարծում է, որ դասարանում երգերի օգրագործման մեծագույն առավելությունն այն է, որ դրանք զվարճալի են: Իսկ զվարճանքն ու հաճույքը, իրենց հերթին, սովորելու և գիտելիք ձեռք բերելու կարևորագույն նախապայմաններից են: Ահա ուսուցման գործընթացում դասական երաժշտության ինտեգրման օրինակներ.

Ուսանողները լսում են մի հատված Բեթհովենի 5-րդ սիմֆոնիայից և նկարագրում իրենց զգացողություններն ու հույզերը: Նրանք ծանոթանում են կոմպոզիտորի նկարի հետ, սովորում են ճիշտ արտասանել նրա անունը: Մինչ ունկնդրելը կարելի է գրատախտակին գրել մի շարք

ածականներ. *օր<<<bright, dark, sunny, sad, happy, lively, slow, fast, frightening, windy, dangerous, misty...>>* և քննարկել, թո որոնք են բնորոշում տվյալ հատվածը, ինչ մտավոր

պատկերներ են ունկնդրողները ունենում այն լսելիս:

Այնուհետև ուսանողները ծանոթանում են կոմպոզիտորի հակիրճ կենսագրության հետ, պատասխանում են տեքստի վերջում տրված հարցերին: Կոմպոզիտորի

Կյանքի, երկրի, ապրած ժամանակաշրջանի մասին հանձնարարվորմ են տարբեր արտադասարանական անհատական կամխմբային առաջադրանքներ, ռեֆերատներ գրավիչ, իսկ նյութը՝ հեշտ հիշվող ու յուրագվող:

Գլուխ 10

Դասական նրաժշտությունը օտար լեզվի ուսուցման դասին

Սովորողների ձեռք բերած գիտելիքները ստուգվում են խաչբառերի և վիկտորինաների միջոցով: Դասի ընթացքում դիտվում են մուլտիֆիլմերից հատվածներ, որտեղ հնչում են տվյալ կոմպոզիտորի մյուս ստեղծագործությունները: Դասական նրաժշտությունը հիանալի միջոց է զարգացնելու ստեղծագործական գրավոր հմտությունները: Սովորողներին տրվում է պատմվածքի սկիզբը, օր. ««The carriage began to sway in the high winds and rain. With a violent crack of lightning, the horses cried out and the carriage was flung onto its side and slid down the muddy road. Charlie was thrown into the darkness and found himself in the branches of the giant oak tree had just fallen...»» և հանձնարարվում է նրաժշտությունն ունկնդրելով շարունակել պատմվածքը: Առաջադրանքը կարելի է կատարել անհատապես կամ խմբերով: Այնուհետև պատմվածքները ընթերցվում և քննարկվում են: քացատրվում է, թե ինչպե՞ս է ստեղծագործության զարգացումը ազդել պատմվածքի սյուժեի զարգացման վրա: Վերը բերված փաստարկներն ու օրինակները մեկ անգամ ևս ապացուցում են, որ թե՛ օտար լեզվի իմացությունը, և թե՛ նրաժշտությունը, հավասարապես վաղ հասակից դասականներին և նրանց ստեղծագործությունները ճանաչելը, մեծ դեր են խաղում անձի աշխարհայացքի, լայն մտահորիզոնի ձևավորման ու զարգացման գործում: Ինչպես ներկայացվեց, նրաժշտությունը կարող է ստեղծել լավ տրամադրություն և ուսումը դարձնել ավելի հաճելի: Հետևաբար, դասական նրաժշտությունը, մեծ կոմպոզիտորների կենսագրությունն ու գործունեությունն անգլերեն լեզվի դասավանդման համար մեծ աղբյուր են հանդիսանում: Նման մոտեցումը կարող է դառնալ «« լեզուն նրաժշտության միջոցով և նրաժշտությունը լեզվի միջոցով»» երկկողմանի մի ռազմավարություն, որը կարող է ոչ միայն անգլերեն լեզվի գիտելիքներ տալ, այլ և բազմակողմանիորեն կրթել ներառելով հարակից բնագավառների մշակույթի, պատմության, արվեստի և աշխարհագրության տարրեր:

Եզրակացություն

Ներկայումս օտար լեզու, որպես հաղորդակցություն ուսուցանելու անհրաժեշտության գաղափարը ակնհայտ է դարձել կոլեկտիվ գործունեության մեջ՝ հաշվի առնելով անձնական և միջանձնային հարաբերությունները: Դերային խաղերի կիրառումը լայն հնարավորություններ է ընձեռում ուսումնական գործընթացն ուժեղացնելու համար: Դերային խաղը խթանում է խոսքի ակտիվությունը, քանի որ ուսանողները

հայտնվում են մի իրավիճակում, երբ արդիականանում է ինչ որ բան
ասելու, հարցնելու, պարզելու կամ ապացուցելու անհրաժեշտությունը: Խաղը ակտիվացնում
է երեխաների ցանկությունը, շփվելու միմյանց և ուսուցչի հետ: Խաղը հնարավորություն է
տալիս երկշտ, անվստահ ուսանողներին խոսել և դրանով իսկ հաղթահարել անորոշության
պատճենը: Խաղերում դպրոցականները տիրապետում են հաղորդակցության այնպիսի
տարրերի, ինչպիսիք են գրույց սկսելու, դրան աջակցելու, գրուցակցին ճիշտ ժամանակին
ընդհատելու, նրա հետ համաձայնվելու
կամ հերքելու, գրուցակցին նպատակաողոված լսելու, պարզաբանող հարցեր տալու
կարողություն և այլն: Ինչպես օտար լեզվի իմացությունը, այնպես էլ
երաժշտությունը, հատկապես վաղ հասակից դասականներին և նրանց
ստեղծագործությունները ճանաչելը, մեծ դեր են խաղում անձի աշխարհայացքի, լայն
մտահորիզոնի ձևավորման ու զարգացման գործում: Երաժշտությունը կարող է ստեղծել
լավ տրամադրություն. դարձնել ուսուցումը ավելի հաճելի: Հետևաբար, դասական
երաժշտությունը, մեծ կոմպոզիտորների կենսագրությունն անգլերեն լեզվի դասավանդման
համար մեծ աղբյուր են հանդիսանում: Նման մոտեցումը կարող է դառնալ” լեզուն
երաժշտության միջոցով և երաժշտությունը լեզվի միջոցով “երկկողմանի մի
ռազմավարություն, որը կարող է ոչ միայն անգլերեն լեզվի գիտելիքներ տալ, այլ
բազմակողմանիորեն կրթել ներառելով հարակից բնագավառների
մշակույթի, պատմության, արվեստի, աշխարհագրության տարրեր: Խաղը օգնում է
հաղորդակցությանը, այն կարող է նպաստել կուտակված փորձի փոխանցմանը, նոր
գիտելիքների ձեռքբերմանը, գործողությունների ճիշտ գնահատմանը,
մարդկային հմտությունների զարգացմանը, նրա ընկալմանը, հիշողության,
մտածողության, երևակայության, հույզերի, այնպիսի գծերի, ինչպիսիք են կոլեկտիվիզմը,
ակտիվությունը: ,կարգապահություն, դիտողականություն, ուշադրություն: Խաղը նոր
լեզվական տարածության մեջ երեխայի հոգեբանական
ադապտացման ամենամոտեցող գործոնն է, որը կօգնի լուծել երեխայի բնական,
աննկատելիորեն անժանոթ լեզվի և մշակույթի աշխարհ ներմուծելու խնդիրը:
Ջին Հյուսթոնից՝ «Երեխաները կարող են սովորել ամեն ինչ, երբ նրանք պարում են, փորձում
են, շոշափում են, տեսնում են և զգում են»:

Գրականություն

1. Murphy T. Music & songs. Oxford University Press, 1942.
2. Rosova V. The use of music in teaching English, diploma thesis, Brno, 2007.
3. Shen C. Using English songs: an enjoyable and effective approach to ELT/English Language Teaching, vol. 2, 2009, N1.
4. <http://www.educationnext.org/the-openclassroom/html>
<http://www.csmonitor.com/html>
5. Միջնակարգ դպրոցում ինտենսիվ դասընթաց հասկացության խնդրի շուրջ ԻՅԱ-ՅԱՇ. 1991 թիվ 6
6. Օտար լեզվի ուսուցման գործընթացում հաղորդակցական առաջադրանքներ ժիլկին. ԻՅԱ-ՅԱՇ 1992 թիվ 1
7. Կոլնսնիկով Խատերը օտար լեզուների ուսուցման մեջ. ԻՅԱ-ՅԱՇ 1989 թիվ 4
8. Միլոուդ Դերային ծաղեր դասին. ԻՅԱ-ՅԱՇ 1987 թիվ 3
9. Կռիլով Խատը խոսքի ուսուցման արդյունավետ տեխնիկա է. ԻՅԱ-ՅԱՇ 1983 թիվ 6
10. Maslyko E.A., Babinskaya P.K. Օտար լեզվի ուսուցչի ձեռնարկ. Մինսկ, 1999 թ.
11. Penfield V., Roberts L. Խոսքի և ուղեղի մեխանիզմները. - Լ.: Բժշկություն, 1964. - Ս. 217:
12. Նախնական հանրակրթության ծրագիրը անգլերենով. ԻՅԱՇ. - 2005. - թիվ 5: էջ 3-7:
13. Ստրոնին Մ.Ֆ. Ուսումնական խաղեր անգլերենի դասին. Մ., Լուսավորություն, 1984
14. Շմակով Ա.Ա. Նորին մեծություն խաղը: Չվարճալի, գվարճալի, գործնական կատակները լեզուների, ծնողների, մանկավարժների համար - Մ., Վարպետ - 1992 թ.
15. Բլում Բ.Ս. (1964) «Մարդկային բնութագրերի կայունություն»
16. <https://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/library/2012/02/12/rolevaya-igra-na-urokakh-inostrannogo-yazyka>

